

A B S T R A C T S

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΑΡΘΡΩΝ

The New Framework of the Spatial Policy in the 90's: institutional reorientations and incertitudes.

GINA GIANNAKOUROU
University of Thessaly, ΥΤΙΕΧΩΔΕ

The recent regeneration of the political and academic debate on spatial policy questions in the European Union as well as in many European countries is, at the institutional level, defined by the restructuring of the relationships between european, national and local on one side and by the restructuring of the relationships between public and private on the other.

These two axes of changes converse to challenge the centrality of the traditional state in the regulation of spatial problems appealing parallely for the invention of new institutions (meta-normes) which will permit the communication, the negotiation and the synthesis between political, social and institutional values and orders of different origin or legitimation.

The Policy of Administrative and Territorial Reorganisation of Local Government (1984 - 1994)

ELIAS BERIATOS
University of Thessaly

The question of administrative and territorial restructuring on a mainly local level constitutes a permanent problem for the Greek state. This has been, very much apropos during the last ten years due to its decisive importance in the development and planning process. The reasons for the delay in dealing with this problem in comparison with other countries, should be primarily sought in the balances and political peculiarities of the country. The unsuccessful efforts and poor results of the last decade (1984 - 1994) show that there still exist profound political and social "reflexes" that hamper a brave reform in the direction of the creation of new and vigorous administrative units in the content of the first - degree Local Authorities.

The objective difficulties, as well as policy inconsistency, absence of continuity and regression, in this field do not permit particular optimism, even today. Yet, the priority for the formation of new territorial and administrative entities in the course of European integration necessarily leads towards a new "architecture" of Greek space that constitutes a fundamental effort for the modernisation of the Greek state.

Several Issues Concerning the Spatial Levels for the Implementation of Physical Planning and Programming in Greece

PAYLOS LOUKAKIS
Professor, Panteion University

The interest and the quest for the implementation of a systematic physical planning policy by the Greek state has been strongly rekindled over the recent period (1993-94).

This article makes an attempt to contribute through the experience in Greece, to the context of physical planning and programming today, putting emphasis on the spatial levels of implementation. This contribution, as well as other, similar ones, may prove useful, considering the fact that Greece is going through a modernising phase of transition from the highly centralised to multi-level decentralised

state.

The first chapter of the article analyses the basic parameters they have an influence of the modern framework of physical planning and programming in Greece.

In the second chapter it is argued that in the European Union's framework and through today's attempted administrative decentralisation in Greece, the basic levels for the implementation of a realistic physical planning and programming are the regional and the local as defined by the first degree Local Administration modernisation process.

On the basis of this standpoint the article outlines, in the third chapter, the ways main spatial interventions should be dealt with, concerning the aspect of administrative competencies in relation to the spatial levels of planning implementation.

Single European Market and the New Geography of Development in Greece

NIKOS KOMNINOS

Associate Professor, Aristotle University of Thessaloniki

The challenges of European integration and industrial restructuring reshape the geography of development in Greece. The country enters in the Single European Market with a series of different local and regional productive systems, including the dynamic new industrial space of northern Greece. A first priority for regional policy and planning should be to sustain the technological capability and competitiveness of these local/regional systems.

The article discusses consequentively the economic disparities and the determinants of competitiveness in objective 1 regions of the European Union (part 1), the crisis of development in Greece during the 1980s (part 2), the new geography of development, including the transfer of dynamism to the North, the deindustrialisation-reindustrialisation processes, and the formation of the new industrial space of northern Greece (part 3). It concludes by examining policies and planning which could enhance the competitiveness in the SEM of the differentiated regional systems, and argues in favour of decentralisation of decision making and self-organisation of the various local productive systems.

Towards a Redefinition of Space in Regional Incentives Policy

M. MARKOU, I. SAGIAS, M. SPOURDALAKIS
and E. PANAGIOTATOU

*Architect, Economist, Regional Planner,
University of Athens, EMPI*

The article presents an evaluation of the regional policy framework, through the examination of key sectors of the Greek economy and the impact on their development of regional policy incentives. The divergence between development "discourse" and development practice has does not facilitate the determination of a long-term intervention policy in postwar Greece. As a result most development programmes are not completed thus making their evaluation, based on scientific criteria impossible. It is argued, in the article that in an economy influenced both by 'macro' economic and 'macro' geopolitical factors, as well as by the specificities and interconnections of its social and spatial constitution, development policy should be sectorally and spatially differentiated. Policy that is promoting the development of socially determined key sectors of the economy, differentiated according to the specificities and the prospects of the socially constituted 'micro'space'. The necessity of a disaggregated approach of social phenomena and the identification of the importance of the spatial divisions of these phenomena as well as of the social divisions of space are the main conclusions of the evalution presented in this article.

Regional Development and Environment

GEORGE LIODAKIS

Associate Professor, Polytechnic of Crete

In this article, the basic forms and the causes of degradation of the natural and social environment are analysed and associated mainly with the capitalist mode of production organization. With respect to Greece and her integration within the context of the European Community in particular, the tendency and the dynamics of the uneven regional development against the country are pointed out, and the socio-economic necessities relating this dynamic with the increasing and multiform degradation of the environment are analysed. Specific reference is given to the role of the development

strategy, as well as to the restructuring of production and the increasing specialisation in branches such as tourism, which implies a serious environmental impact.

The Environment in Physical Planning: the policy in coastal management

CHARIS KOKKOSIS
Associate Professor, University of the Aegean

Coastal areas have attracted considerable attention in policy making in view of their ecological, social and economic importance. Thus, coastal resources experience increasing pressures and conflicts of use requiring a comprehensive and integrated approach in their management. Within this framework some of the key issues in coastal management are discussed.

Το Νέο Πλαίσιο 'Ασκησης της Χωροταξικής Πολιτικής στη δεκαετία του ' 90: θεσμικές ανακατατάξεις και αδεβαίνοντες

TZINA GIANNAKOYRΟΥ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΥΠΕΧΩΔΕ

Η πρόσφατη αναδίωση της πολιτικής και επιστημονικής συζήτησης για τη χωροταξία τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, καθορίζεται, σε θεσμικό επίπεδο, αφ' ενός, από την αναδιάταξη των σχέσεων ευρωπαϊκού, εθνικού και τοπικού και, αφ' ετέρου, από την αναδιάταξη των σχέσεων δημοσίου - ιδιωτικού. Αυτοί οι δύο άξονες αλλαγών συγκλίνουν στην αμφισβήτηση της κεντρικότητας του ρόλου του παραδοσιακού κράτους στη ρύθμιση των χωρικών προβλημάτων διεκδικώντας ταυτόχρονα τη δημιουργία νέων θεσμών (μετα-κανόνων) που θα επιτρέψουν την επικοινωνία, τη διαπραγμάτευση και την σύνθεση μεταξύ πολιτικών, κοινωνικών και θεσμικών αρχών και τάξεων με διαφορετική προέλευση ή νομιμοποίηση.

Η Διοικητική Αναδιάρθρωση σε Τοπικό Επίπεδο: η πολιτική της ανακυttάρωσης των ΟΤΑ (1984 - 1994)

ΗΛΙΑΣ ΜΠΕΡΙΑΤΟΣ

Δρ. Χωροταξίας - Γεωγραφίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το ξήτημα της διοικητικής και εδαφικής αναδιάρθρωσης στο τοπικό κυρίως επίπεδο αποτελεί ένα μόνιμο πρόβλημα του ελληνικού κράτους ιδιαίτερα επίκαιρο τα τελευταία δέκα χρόνια λόγω της καθοριστικής σημασίας του στην αναπτυξιακή και προγραμματική διαδικασία. Τα αίτια της καθυστέρησης στην αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού σε σχέση με άλλα κράτη πρέπει να αναζητηθούν κατά κύριο λόγο στις ιστορικές και πολιτικές ιδιομορφίες της χώρας μας. Οι ανεπιτυχείς προσπάθειες και τα πενιχρά αποτελέσματα της δεκαετίας 1984 - 1994 δείχνουν ότι οι προσπάθειες αποτελούν μια γενναία μεταρρύθμιση προς την κατεύθυνση της ανακυttάρωσης των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ και τη δημιουργία νέων και εύρωστων αυτοδιοικητικών μονάδων (αναπτυξιακών κυττάρων).

Οι αντικειμενικές δυσκολίες αλλά και η ασυνέπεια, ή ασυνέχεια και οι παλινδρομήσεις της πολιτικής στον τομέα αυτό, δεν επιτρέπουν ιδιαίτερη αισιοδοξία. Ωστόσο, για το μέλλον, η προτεραιότητα συγκρότησης νέων τοπικών εδαφικών και διοικητικών οντοτήτων, στα πλαίσια της παρείας προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, οδηγεί αναγκαστικά προς μια νέα γεωγραφία και "αρχιτεκτονική" του ελληνικού χώρου που αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού κράτους και των τοπικών κοινωνιών του ελληνικού χώρου.

Σημάτα Σχετικά με τα Χωρικά Επίπεδα Εφαρμογής του Χωροταξικού Προγραμματισμού και Σχεδιασμού στην Ελλάδα

ΠΑΥΛΟΣ ΛΟΥΚΑΚΗΣ

Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Στην πρόσφατη περίοδο που διανύουμε (1993-1994) αναθερμάνθηκε το ενδιαφέρον και ο προβληματισμός για την εφαρμογή από την πολιτεία μιας συστηματικής χωροταξικής πολιτικής στη χώρα μας.

Το άρθρο επιχειρεί μέσα από την εμπειρία στην Ελλάδα να συμβάλλει ως προς το περιεχόμενο του χωροταξικού προγραμματισμού και

σχεδιασμού σήμερα, με έμφαση στα χωρικά επίπεδα εφαρμογής. Η συμβολή αυτή, όπως και άλλες ανάλογες, μπορεί να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμες, δεδομένου ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε μια εκσυγχρονιστική φάση περάσματος από το υπερσυγχεντρωτικό σ' ένα πολυεπίπεδο αποκεντρωμένο χράτος.

Το άρθρο αναλύει, σ' ένα πρώτο κεφάλαιο, βασικές παραμέτρους που επηρεάζουν ένα σύγχρονο πλαίσιο χωροταξικού προγραμματισμού και σχεδιασμού στην Ελλάδα.

Στην συνέχεια, σ' ένα δεύτερο κεφάλαιο, διατυπώνει τη θέση ότι μέσα από την επιχειρούμενη σήμερα διοικητική αποκέντρωση και μέσα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα βασικά επίπεδα για την εφαρμογή ενός ρεαλιστικού χωροταξικού προγραμματισμού και σχεδιασμού είναι δυο: της περιφέρειας και της τοπικής κλίμακας όπως αυτή προσδιορίζεται από τον εκσυγχρονισμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή ου βαθμού.

Με βάση τη θέση αυτή σκιαγραφεί τέλος, σ' ένα τρίτο κεφάλαιο, πως θα έπρεπε, ανά χωρικό επίπεδο να αντιμετωπιστούν βασικές χωρικές παρεμβάσεις από πλευράς διοικητικών αρμοδιοτήτων.

Ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά και Χωροταξική Αναδιάρθρωση της Ελληνικής Ανάπτυξης

ΝΙΚΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

Αναπληρωτής Καθηγητής, Αριστοτελείο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Το άρθρο υποστηρίζει ότι οι μεγάλες προκλήσεις της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης καθοδηγούν τη χωροταξική ανασύσταση της ελληνικής ανάπτυξης. Η Ελλάδα εισέρχεται στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά με μια σειρά διαφορετικών περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων και με κύρια αιχμή το νέο βιομηχανικό χώρο της Β. Ελλάδος. Αποτελεί πρώτη προτεραιότητα της χωροταξικής πολιτικής η ενδυνάμωση των επιμέρους περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων με υποδομές και θεσμούς τεχνολογικής αναδάθμισης και προπάντων με πολιτικές ενίσχυσης της αποκέντρωσης και της αυτοδιοργάνωσης τους.

Το άρθρο εξετάζει διαδοχικά την ανάπτυξη των περιοχών στόχου I της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την κρίση της ελληνικής ανάπτυξης στη

δεκαετία του 1980, τη νέα γεωγραφία της ελληνικής ανάπτυξης, τη δυναμική της αποδιομηχάνισης-καταρράκτη γιά τη συγχρότηση του νέου διοικητικού χώρου στη Βόρεια Ελλάδα. Καταλήγει με τη συζήτηση πολιτικών χωροταξίας και ανάπτυξης που ενισχύουν τη ανταγωνιστικότητα των διαφοροποιημένων τοπικών παραγωγικών συστημάτων της χώρας στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά.

Προς ένα Επαναποθεούμενό του Χώρου στην Πολιτική Κινήτρων

Μ. ΜΑΡΚΟΥ, Ι. ΣΑΓΙΑΣ, ΣΠΟΥΡΔΑΛΑΚΗΣ Μ.

και Ε. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Αρχιτέκτων, Οικονομολόγος, Χωροτάκτης,

Πανεπιστήμιο Αθηνών, ΕΜΠ

Στο άρθρο επιχειρείται η αξιολόγηση του πλαισίου της αναπτυξιακής πολιτικής, με την εξέταση τομέων -κλειδιών της ελληνικής οικονομίας, καθώς και η επίδραση των κινήτρων περιφεριακής ανάπτυξης στην εξέλιξή τους. Το πρόβλημα της ανακολουθίας μεταξύ αναπτυξιακού λόγου και παρεμβατικής πολιτικής στη μεταπολεμική Ελλάδα, έχει πολύ σοβαρές επιπτώσεις τόσο στην διατύπωση μάς πολιτικής παρεμβάσεων με μακροπρόθεσμη προοπτική, όσο και στη δυνατότητα αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των μέτρων που εφαρμόζονται κατά περιπτώση, αφού τα σχετικά προγράμματα κατά κανόνα δεν ολοκληρώνονται αλλά και δεν περιλαμβάνουν διαδικασίες ελέγχου του τρόπου εφαρμογής τους, με δεδομένα προστάτια στην επιστημονική έρευνα και στην πολιτική κριτική. Υποστηρίζεται ότι σε μια οικονομία που καθιορίζεται τόσο από μακρο -οικονομικές και μακρο - πολιτικές συνιστώσες, δύο και από τις ιδιαιτερότητες και την αλληλεξάρτηση των επί μέρους γεωγραφικών και κοινωνικών χώρων που τη συγχροτούν, οι παρεμβάσεις στην πορεία της ανάπτυξης δεν μπορεί παρά να διαφοροποιούνται κλαδικά και χωρικά, να κατευθύνονται δηλαδή σε τομείς - κλειδιά, χώρους - κλειδιά που μπορούν να αποτελέσουν την αιχμή της αναπτυξιακής προσπάθειας με τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα που θα έχουν. Οι αναπτυξιακές επιλογές θα πρέπει να εξειδικεύονται και να διαφοροποιούνται σύμφωνα με την ιδιαιτερότητα και την προοπτική του κοινωνικά προσδιορισμένου μίχρο -τόπου. Μια αποαθροιστική προσέγγιση των κοινωνικών φαινομένων και η αναγνώριση της σημασίας των τομών στο χώρο και των τομών που ο χώρος διαμορφώνει στις κοινωνικές σχέσεις προσβάλλει έντονα από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης της νομοθεσίας κινήτρων.

Περιφερειακή Ανάπτυξη και Περιβάλλον

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΟΔΑΚΗΣ
Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Στο άρθρο αυτό αναλύονται οι βασικές μορφές και οι αυτίες υποδάθμισης του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος, οι οποίες εντοπίζονται κυρίως στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής. Σε σχέση με την Ελλάδα και την ολοκλήρωση της στα πλαίσια των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ειδικότερα, επισημαίνεται η τάση και η δυναμική της ανισόμερης σε βάρος της χώρας περιφερειακής ανάπτυξης, και αναλύονται οι οικονομικές και κοινωνικές αναγκαιότητες που συνδέονται αυτή τη δυναμική με την αυξανόμενη και πουκαλόμορφη υποδάθμιση του περιβάλλοντος. Ειδικότερη αναφορά γίνεται στη σημασία της ακολουθούμενης αναπτυξιακής στρατηγικής, καθώς και στην αναδιάρθρωση της παραγωγής και την εντεινόμενη εξειδίκευση σε τομείς όπως ο τουρισμός, που συνεπάγεται σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Το Περιβάλλον στη Χωροταξία: η πολιτική για τη διαχείριση ακτών

ΧΑΡΙΣ ΚΟΚΚΩΣΗΣ
Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Οι παράκτιες περιοχές έχουν συγκεντρώσει το ενδιαφέρον λόγω της σημασίας τους από οικολογική, κοινωνική και οικονομική άποψη. Ως εκ τούτου παρουσιάζουν σημαντικά προβλήματα-και προοπτικές- στη διαχείριση των φυσικών και άλλων πόρων, προβλήματα που επιβάλλουν μια συνολική και ολοκληρωμένη προσέγγιση στη διαχείρισή των. Με την προοπτική αυτή παρουσιάζονται ορισμένα από τα βασικά θέματα της πολιτικής διαχείρισης ακτών.